

En català, al cel i a l'infern

Text i foto > GERARD BAGUÉ, director

Un treball de camp sobre l'ús social de la llengua catalana condueix al pessimisme. Tenim evidències del progressiu avenç de la nostra llengua cap a la irrellevància: la justícia, les plataformes audiovisuals, els organismes oficials de l'Estat, l'escola... Un bon exemple de la distància que separa la suposada oficialitat del català de la crua realitat és el carnet de conduir. Cal demanar (explícitament) fer l'examen en català, però les autoescoles no ho recomanen, perquè la immensa majoria dels materials (els publicats i els de la xarxa) són en castellà. Ho deu demanar el 0,01 % dels aspirants. Les autoescoles faciliten un manual d'estudi amb la coberta personalitzada. És l'únic espai on es poden trobar dues o tres paraules en la nostra llengua: *autoescola*, *conducció* i, potser, el nom de l'empresa. La tripa del llibre, el contingut, és en espanyol. Així, els joves s'adonen que les coses veritablement importants es vehiculen en castellà, i anem bastint un país on el català és una llengua de coberta, de façana, ornamental, folklòrica.

L'empobriment de la llengua és un altre dels fenòmens que comporta la pressió del castellà. Els petits canvien al castellà a l'hora del pati perquè juguen a la Patrulla Canina. I molts joves fan el mateix pas perquè els seus *tiktokers* o *youtubers* de referència parlen en castellà. A les escoles, els mestres noten a cada curs la pèrdua de lèxic, de fluïdesa en la parla. Ja no els causa estranyesa que els alumnes reclamin les pel·lícules en castellà perquè hi estan «més acostumats».

Al pessimisme de les dades, només podem oposar-hi l'optimisme de la voluntat, la persistència i el convenciment. Calen insubmisos armats amb la cuirassa de la fe. Ja s'ha dit que si la llengua va resistir l'etapa tan fosca del franquisme, ningú no l'enterrarà. Però ens cal gent que agafi la pala i comenci a treure'ns la terra del damunt.

Necessitem que la llengua catalana sigui també el vehicle de la crítica i de la transgressió, per incentivar les noves generacions. Prenguem l'exemple del malaurat Pau Riba, autor del primer disc de rock en català, sempre a contracorrent, transgressor, iconoclasta, contracultural, crític amb el sistema però també profundament arrelat a la llengua i a la tradició, net dels poetes Carles Riba i Clementina Arderiu. A *Dioptria*, segurament el millor disc en català del segle xx, hi ha cançons nadalenques, cants a la tradició, al costat de veritables escopinades a l'esperit petitburgès i a la família tradicional. També va dissenyar la polèmica portada del Canet Rock del 1978. Cal seguir les passes d'un geni capaç d'ordir una lletra com aquesta: «Tens molt bona educació. | Calles sempre i obeeixes. | No dius mai que sí o que no. | Mai t'has posat un perquè | del que has vist o el que veus ara. | Fas el que sempre s'ha fet. | Creus perquè creia el teu pare. | Vas allà on et fan anar. | Fas de gent i així t'agrades. | Ho has fet sempre amb gran despit | tot i morir-te'n de ganes | perquè ets dona per fer fills. | I és el Destí que així ho mana. | T'has casat, el cor glaçat | per solucionar la vida. | Mai no te n'has adonat | t'estic dient prostituta!».

La llengua ens ha de servir per a tot. Per pujar al cel i per baixar a l'infern.

>> Polèmic cartell del Canet Rock de 1978, obra de Pau Riba.